

Pablo Neruda

U povodu Staljinove smrti

Druže Staljine, boravio sam na obali Pacifika, u Isli Negri, odmarajući se od borbi i putovanja, kad je vijest o tvojoj smrti nadošla poput naleta oceana.

Prvo je vladao tajac, sve se skamenilo, a onda se s mora survao golemi val. Od alga, kovina i ljudi, stijena, pjene i suza bješe sazdan taj val. Složen od povijesti, prostora i vremena uzdizao se roneći suze nad svijetom, i najzad zapljusnuo obalu preda mnom, njegova žalobna poruka razvalila mi je vrata zaglušnim krikom kao da se tog časa rastvorila zemljina utroba.

Tekla je 1914.

U tvornicama se gomilali otpaci i jad. Novovjekni bogatuni otimali se kao zvjerad za naftu i otoke, bakar i kanale. Sve su se zastave, do jedne, vijorile poprskane krvlju. Od Hongkonga do Chicaga policija je legitimirala i iskušavala strojnice na koži naroda. Vojničke su koračnice od rane zore slale mladež u pogibiju. Tuđinci su bjesomučno pocupkivali po pariškim noćnim lokalima ispunjenima dimom. Ljudi su krvarili. Krvava kiša pljuštala je s planeta, natapajući zvijezde. Smrt je tada navukla čelične oklope. Glad diljem Evrope bijaše poput ledenog vjetra što vitla suho lišće i lomi kosti. Jesen je fjkukala kroz dronjke. Ceste bijahu naježene ratom. Iz Evrope je dopirao zadah studa i krvi kao iz napuštene klaonice.

A vlasnici ugljena željeza čelika dima banaka plina zlata brašna salitre, dnevnika *El Mercurio*, vlasnici bordela, američki senatori, gusari prepuni zlata i krvi iz cijelog svijeta bili su također gospodari Povijesti. Onako u fraku, sjedeći, neumorno su jedni drugima uručivali odličja, darivali čekove na ulazu i prisvajali ih na izlazu, dionice pokolja, i zvjerski komadali narod i teritorij. Tada je u skromnoj odjeći i s radničkim kačketom ušao vjetar, nahrupio vjetar naroda. Lenjin. Izmijenio je zemlju, čovjeka, život. Revolucionarni propuh raznio je okaljane papire. Rođena je domovina što otada ne prestaje rasti. Velika kao svijet, ali može stati u srce najmanjeg radnika u tvornici ili uredu, na oranici ili na brodu.

Sovjetski Savez.
 Uz Lenjina
 napredovao je Staljin
 i tako je, u bijeloj rubaški,
 sa sivim proleterskim kačketom
 Staljin
 staloženim korakom unišao u Povijest
 u pratnji Lenjina i vjetra.
 Otada se Staljin posvetio izgradnji.
 Ničega nije bilo.
 Lenjin je od careva naslijedio
 paučinu i dronjke.
 Staljin je zemlju napučio
 školama i brašnom,
 tiskarama i jabukama.
 Od Volge do snijega
 nepristupačnog sjevera
 protegla se Staljinova ruka,
 i u toj je ruci čovjek
 započeo izgradnju.
 Niknuli su gradovi.
 Pustinje su prvi put
 propjevale glasom vode.
 Stigle su rude,
 razbudile se iz mračnog sna,
 ustale,
 postale tračnice, kotači,
 lokomotive, žice što provode
 električne slogove
 posvuda i odasvud.
 Staljin je gradio.
 Iz njegovih ruku potekle su
 žitarice,
 traktori,
 obrazovanje,
 ceste,
 a on, sveudilj stamen,
 jednostavan kao ti i ja,
 kad bismo ti i ja mogli biti
 jednostavni kao on.

Taj je zadatak pred nama.
 Njegova jednostavnost i mudrost,
 njegova građa u kojoj se sjedinjuju
 dobrota kruha i čvrstina čelika,
 pomažu nam da iz dana u dan budemo ljudi,
 iz dana u dan nas bodre da budemo ljudi.
 Biti čovjek! To je Staljinovo geslo.
 Teško je biti komunist.
 To se mora učiti.
 Biti čovjek i komunist
 kudikamo je teže,
 i od Staljina valja preuzeti
 smirenu upornost,
 konkretnu jasnoću,
 odbacivanje lažnog sjaja,
 praznih uvodničkih fraza.
 On je bio izravan kad je bilo nužno
 razdriješiti čvor,
 kovao je ispravnu i jasnu liniju,
 ulazio u probleme
 bez šupljih riječi,
 ravno u srž slabosti

koju ćemo borbom ispraviti
 kljaštreći suvišno granje
 da uberemo ciljane plodove.
 Staljin je naš putokaz,
 zrelost čovjeka i naroda.
 U ratu spaljeni gradovi
 vidjeli su ga kako iz ruševina
 iskopava nadu,
 pretapa je,
 pretvara u čelik,
 i njezinim ognjem napada
 i uništava utvrde mraka.
 A jednako je tako pomogao
 sibirskim jabučnjacima
 da rode u huku oluje.
 Sve je učio da rastu, i da rastu,
 biljke i kovine,
 djecu i rijeke
 učio je da rastu,
 daju ploda i vatre.
 Učio ih je miru
 i tako je
 nepreglednim grudima
 zaustavio vukove rata.
 Staljinisti. Ponosno nosimo to ime.
 Staljinisti. To je poredak naših dana!
 Staljiniski radnici, ribari, muzičari!
 Kovači čelika, roditelji bakra, sve odreda staljinisti!
 Staljiniski liječnici, rudari, pjesnici!
 Staljiniski pravnici, đaci i seljaci!
 Radnička i službenička klaso,
 staljinske žene, da ste mi zdravo!
 Svjetlost nije iščezla,
 oganj nije nestao,
 naprotiv,
 bujaju svjetlost, kruh, oganj i nada
 u nepobjedivo staljinsko doba!
 Za posljednjih godina,
 golubica mira, progonjena ruža,
 stajala mu je na ramenima,
 i Staljin, taj div,
 uzdigao ju je do čela.
 Tako su upoznali mir udaljeni narodi.
 Sa stepa i morā, ravnica, skupova,
 pogledi ljudi bijahu upravljani
 tome svjetioniku s golubicama,
 pa ni bezumna mržnja ni osorni otrov
 krvoloka, ni kreveljenje Churchilla,
 Eisenhowera ili Trujilla,
 ni radijski lavež prodanih duša,
 ni cviljenje poraženog šakala,
 nisu uspjeli umanjiti njegov epski format,
 nisu načeli njegovu jednostavnu snagu.

Tog jutra u Isli Negri
 podigao sam čileansku zastavu na pola koplja.
 Obala bijaše pusta, i srebrna magla
 stapala se sa svečanom pjennom oceana.
 Samotna zvijezda moje domovine,
 u modrom polju,
 podsjećala je na suzu između neba i zemlje.
 Jedan je mještaniin prošao pored kuće,
 skinuo šešir
 i pozdravio, razabirući što je posrijedi.
 Navratio mladić, da mi stegne ruku.
 Potom mi se pod zastavom pridružio
 Gonzalito, lovac na ježince,
 stari ronilac i pjesnik.
 «Bio je mudriji od svih ljudi na svijetu zajedno»,
 reče mi, gledajući u more starim očima,
 drevnim očima naroda.
 Dugo smo šutjeli.
 Valovi su se lomili o stijenje na obali.
 «Sada će Maljenkov nastaviti njegovo djelo»,
 javi se ubogi ribar u iznošenoj bluzi, i ustane.
 Ja ga pogledam u čudu.
 Kako to on znade?
 Tko mu je to rekao u ovoj zabiti?
 I bi mi jasno da ga je tome podučilo more.
 Tako smo
 pjesnik, ribar i ocean
 zajednički bdjeli
 za dalekog Zapovjednika
 koji je otišavši u smrt
 svim narodima u nasljedstvo predao
 vlastiti život.

PREPJEV SA ŠPANJOLSKOGA: Milivoj Telećan

Pablo Neruda, *Las uvas y el viento/Grožđe i vjetar* (1954), VI., 5.
(VI. *Es ancho el nuevo mundo. 5. En su muerte*)